

ماهیت جنبش‌های ضدصهیونیستی در اروپا

الله کرم مشتاقی¹

فصلنامه مطالعات راهبردی جهان اسلام، سال نوزدهم، شماره 4، پیاپی 76، زمستان 1397؛ صفحات 114-83

تاریخ پذیرش نهایی: 1397/12/05

تاریخ دریافت: 1397/11/15

چکیده

اگرچه رژیم صهیونیستی در موضوع اشغال فلسطین تلاش نمود با استفاده از نفوذ خود در سازمان‌ها و مجامع سیاسی و استفاده از ابزارهای تبلیغاتی انحصاری، خود را قربانی نژادپرستی، بی‌عدالتی و ظلم معرفی نماید اما دیری نپائید که با نشان دادن سیاست‌های تبعیض‌آمیز نژادی، اشغالگرانه و توسعه‌طلبانه خوی حقیقی خود را آشکار نمود. در دهه‌های اولیه اشغال فلسطین، اکثر گروه‌های ضداسرائیلی-ضدصهیونیستی دارای خاستگاه عربی بوده و در جنبش‌های مقاومت مسلحانه اسلامی خلاصه می‌شدند. اما با اوج‌گیری سیاست‌های جنگ طلبانه رژیم صهیونیستی پس از دهه 80 و در کنار آن انقلاب ارتباطاتی-اطلاعاتی و شکل‌گیری دنیای مجازی، تشکیل گروه‌های ضد اسرائیلی محدود به دنیای اسلام و عرب نشد. هم‌اکنون گروه‌های متعدد ضدصهیونیستی-ضداسرائیلی در اروپا شکل گرفته که ضمن حمایت از فلسطین و مخالفت با سیاست‌های رژیم صهیونیستی تلاش دارند سیاستمداران کشورهای خود و مردم اروپا را نسبت به موضوع فلسطین آگاه نمایند. پژوهش حاضر از معدود پژوهش‌هایی است که به تبارشناسی، ارزیابی و دسته‌بندی جامع گروه‌های ضدصهیونیستی در اروپا پرداخته و تلاش دارد با روش کتابخانه‌ای و رویکرد تطبیقی به مطالعه گروه‌های حامی فلسطین و مخالف اسرائیل در اروپا بپردازد.

واژگان کلیدی

صهیونیسم، اروپای مرکزی، اروپای غربی، اروپای شرقی، تبیین ساختاری، ارزشی، سیاسی و ترکیبی

1. دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی و کارشناس حوزه شامات وزارت خارجه

رژیم صهیونیستی با اتخاذ سیاست‌های توسعه‌طلبانه، به یکی از کانون‌های بی‌عدالتی، آپارتاید جدید و جنگ افروزی در غرب آسیا تبدیل شده که هیچ گروه حقوق بشر و عدالت‌خواهی نمی‌تواند از کنار آن به سادگی عبور کند. امروزه با تبدیل موضوع فلسطین به موضوعی بین‌المللی که همه ابعاد سیاسی، فنی، فرهنگی، اجتماعی، امنیتی و حتی اقتصادی را دربرمی‌گیرد، سیاست‌های رژیم صهیونیستی به عنوان عامل بی‌نظمی و بی‌عدالتی، در کانون توجه گروه‌های بی‌شمار حامی فلسطین قرار دارد. طبق یک برآورد هم اکنون بیش از 10000 گروه، انجمن، رسانه و سازمان حامی فلسطین در سرتاسر جهان وجود دارد که در نوع خود بی‌سابقه است. با وجود در اختیار داشتن رسانه‌های بزرگ بین‌المللی توسط کشورهای اروپائی، آمریکا و کانادا که عمدتاً از حامیان رژیم صهیونیستی محسوب می‌شوند انجمن‌های عدالت‌خواه و حقوق بشر متعددی با رویکردهای چهارگانه «سیاسی، ارزشی، ساختاری و ترکیبی» در اروپا فعالیت دارند. پژوهش حاضر با تقسیم اروپا به سه بخش غربی، شرقی و مرکزی - شمالی تلاش نموده یک تقسیم‌بندی جدید از گروه‌های ضد صهیونیستی ارائه دهد. این پژوهش در تقسیم‌بندی چهارم خود، با عنوان گروه‌های بین‌المللی اروپائی به بررسی جنبش‌های فراملی ضد صهیونیستی در اروپا می‌پردازد.

عمده گروه‌های ضد صهیونیستی در اروپای غربی دارای رویکرد سیاسی هستند و برای مطالعه آنها باید از تبیین (روابط علی) سیاسی استفاده نمود؛ بدین معنی که دال مرکزی که موجب تشکیل و تحرک اکثر این گروه‌ها گردیده است عنصر سیاست است. به عبارتی فهم «سیاسی»، روابط «سیاسی» غلط توسط کشورهای اروپای غربی، اتخاذ «سیاست» سرکوبگرانه توسط رژیم صهیونیستی و مسائلی از این دست موجب تشکیل گروه‌ها در حمایت از فلسطین و اعتراض به رژیم صهیونیستی شده است. به همین لحاظ است که عنصر و ابزار مبارزاتی این

گروه‌ها، عمدتاً سیاسی است.

پژوهش حاضر بر آن است که مطالعه اکثر گروه‌های ضد صهیونیستی در شرق اروپا با روش «ساختاری» امکان‌پذیر است. رشد و نفوذ سوسیالیسم در شرق اروپا و فرهنگ سیاسی حاصل از سال‌ها نفوذ شوروی موجب شده است، اعتراض اکثر گروه‌های ضد صهیونیستی و حمایتشان از فلسطین رنگ و بوی «اعتراض» به خود بگیرد. آنها صهیونیسم را نماد ستمگری و استعمار و فلسطین را مظهر استضعاف در ساختاری نابرابر می‌بینند. به همین جهت است که این گروه‌ها معمولاً در احزابی تجمع می‌کنند که نگاهی سیاه - سفید، ظالم - مظلوم و ستمگر - ستمکش به سیاست بین‌المللی و داخلی دارند.

پژوهش پیش رو، دسته‌بندی گروه‌های حاضر در اروپای مرکزی - شمالی با توجه به فرهنگ سیاسی، پیشرفت‌های فنی و مواجهه با دنیای مدرن را ذیل «تیین ارزشی» مورد مطالعه قرار داده است. بدین معنی که آنچه موجب شکل‌گیری گروه‌های ضد صهیونیستی و حامی فلسطین در این منطقه گردیده ارزش‌های جهان وطنی، غیرمادی و غیرصنفاً مانند عدالت‌خواهی و حقوق بشر می‌باشد.

نهایتاً پژوهش حاضر به بررسی گروه‌های بین‌المللی خواهد پرداخت که حالت جنبش و نهضت به خود گرفته و محدود به کشور خاصی نمی‌گردد. این گروه‌ها بعضاً در 100 کشور دارای شعبه هستند و رویکرد رفتاری آنها ترکیبی از سه تبیین سیاسی، ارزشی و ساختاری می‌باشد. این گروه‌ها مرکزیت و فرماندهی مرکزی روشنی ندارند و در هر کشور بنا به فراخور موقعیت آن، مدیریت می‌شوند.

نظریه جنبش‌ها و تبیین گروه‌های ضد صهیونیستی

جنبش‌های اجتماعی اعم از اشکال خشونت بار آن تا حرکت‌های مسالمت‌جویانه با وجود تفاوت‌های مهم و اساسی، دارای اشتراکاتی هستند که مهمترین آنها عبارت است از:

الف) جمعی بودن؛

ب) تلاش برای تغییر؛

ج) غیردولتی بودن.

جنبش‌های اجتماعی جدید¹ از اوایل دهه 60 در جوامع صنعتی به ویژه غرب شکل گرفت و به صحنه‌های اجتماعی و سیاسی نیز راه پیدا کردند، این جنبش‌ها از 1960 تاکنون دارای دو فراز بوده‌اند فراز اول از اوایل دهه 60 تا اواخر دهه 70 را شامل گردید و فراز دوم با وقفه‌ای چند ساله از اواسط دهه 80 آغاز شد، جنبش سیاتل در سال 1999 را می‌توان سرآغاز جنبش‌های فرانوقلمداد کرد که در ادامه به جنبش وال استریت انجامید، اگرچه از لحاظ هستی‌شناختی اقتصادی دارای گرایش ضدجهانی شدن بود اما در بعد روش‌شناختی و فرهنگی از جهانی شدن سود می‌برد. به هر تقدیر جهانی شدن به عنوان مؤثرترین فرآیند اجتماعی بر فعالیت گسترده و پویایی جنبش‌های اجتماعی جدید در فراز دوم تأثیر بسیار عمیقی گذارد، به طوری که تحولات و سبیل ارتباطی و انقلاب انفورماتیک در عصر جهانی شدن موجب شکل‌گیری جنبش‌ها در سراسر جهان شد (نقوی، 1386: 100).

جنبش‌های اجتماعی یکی از حوزه‌های مهم جامعه بشری است که جهانی شدن تأثیر چشمگیری بر آن گذارده و آن را با تغییرت گسترده‌ای در ماهیت و روش‌ها رو برو ساخته است. فشرده شدن عناصر زمان، فضا و مکان شرایطی را برای جوامع به وجود آورده که آگاهی و تعلق جامعه بشری به جهان بعنوان محیط پیرامون را تقویت می‌کند (Waters, 1995: pp2-10).

فضامند شدن فرهنگ مفهوم جدیدی است که اگر چه‌هانری لوفور² آن را برای تشریح دیدگاه‌های مارکس و انطباق آن با جامعه امروزی ابداع کرده است اما می‌توان آن را برای تحلیل مبادی شکل‌گیری جنبش‌های اجتماعی بین‌المللی آزادی‌بخش و بالاحص جنبش‌های جدید ضد صهیونیستی به کار بست، اینکه

1. New Social Movement

2. Henri Lefebvre

تغییر در دنیای مادی و اجتماعی چگونه رخ می‌دهد بخش بنیادی اندیشه لوفور را تشکیل می‌دهد. فضا محصول نیروهای ایدئولوژیک، اقتصادی و سیاسی است که به دنبال مرزبندی، تنظیم و کنترل فعالیت‌هایی‌اند که در آن و به واسطه آن رخ می‌دهند (ترکمه و شیرخدائی، 1394: 117-129). در دنیای پست مدرن همین مفهوم (فضا) توسط جوامع مدرن علیه قدرت مسلط و سرمایه‌داری بازتولید می‌شود. در این جوامع فضای روزمره دیگر مقید، تنظیم شده، چارچوب‌یافته، نظم‌یافته و در نتیجه تحت سلطه اقتصاد، اقتدار و قدرت دولت قرار ندارد.

در ارتباط با تبیین جنبش‌های اجتماعی جدید، چهار رویکرد مختلف وجود دارد که عبارتند از: «تبیین ارزشی» بر مبنای تکوین و گسترش ارزش‌های پسامادی گرایانه، «تبیین ساختاری» که خود مشتمل بر دو نوع است؛ یکی بر مبنای تحول در جوامع سرمایه‌داری صنعتی و دیگری بر مبنای تحول در نظام جهانی، «تبیین سیاسی» بر مبنای پست مدرنیته و شکل‌گیری هویت‌های جدید و نهایتاً «تبیین تلفیقی» جنبش‌های سیاسی- اجتماعی معاصر که ترکیبی از سه تبیین یاد شده می‌باشد.

جنبش‌های اجتماعی جدید اعم از پست مدرن، ساختاری و تلفیقی، از ویژگی‌های مشترکی برخوردارند که عبارتند از:

الف) عملکرد غیرابزاری، به معنای دارا بودن علایق و دغدغه‌های جهان شمول و اعتراض‌آمیز نسبت به وضعیت اخلاقی و سیاسی جوامع غربی بود.

ب) جهت‌گیری و ساماندهی غیردولتی.

ج) بدبینی و انتقاد به دولت و ساختارهای بورکراتیک متمرکز.

د) توسل به شیوه‌های غیررسمی، باز و انعطاف‌پذیر

ه) اتکای شدید به رسانه‌های جمعی.

و) تلاش برای احیای هویت انسانی.

ز) احتراز از کسب قدرت سیاسی (نش، 1384: 131-132). جنبش‌های ضد

صهیونیستی در اروپا را می‌توان با رویکردی تلفیقی و استفاده از ابزارهای غیرخشونت‌بار پیش گفته مورد مطالعه قرار داد. از طرفی شکل‌گیری و رشد این گروه‌ها را هم می‌توان یکی از نمودهای تحول در نظام جهانی در نظر گرفت و هم آن را حاصل ورود به تغییر دنیای سرمایه‌داری اروپائی‌ها دانست، همچنان که حضور در گروه‌های ضدصهیونیستی توسط انسان اروپائی که هیچ اشتراک زبانی، نژادی، جغرافیائی و سیاسی با مردم فلسطین ندارد را می‌توان از منظر تبیین ارزشی مورد ارزیابی قرار داد.

به همان میزان نیز ایجاد گروه‌های ضد صهیونیستی را باید حاصل دنیای جدید دانست. ضدیت با صهیونیسم سیاسی و مخالفت با تشکیل دولت یهودی به پیش از اشغال سرزمین فلسطین و تأسیس رژیم صهیونیستی باز می‌گردد به عنوان مثال گروه «ناتوری کارتا»¹ که با عنوان سازمان «اتحاد یهودیان ضد صهیونیسم»² نیز شناخته می‌شود در سال 1935 تشکیل گردید، با این وجود اغلب گروه‌های اروپائی ضد صهیونیسم در دهه 70 میلادی به بعد تشکیل شده‌اند. به موازات گسترش ارتباطات و رسانه‌های گروهی، ورود به دنیای پست مدرن و اهمیت یافتن مسائلی همچون حقوق بشر، حقوق شهروندی و عدالت اجتماعی، گروه‌های مخالف با رژیم اسرائیل و اندیشه صهیونیسم گسترش یافته‌اند.

با وجود کنترل صهیونیسم بین‌الملل در رسانه‌های بزرگ، سازمان‌ها و کشورهای غربی، گروه‌های ضدصهیونیستی توانسته‌اند در چهار بعد «اجتماعی»، «سیاسی»، «هویتی» و «ترکیبی» به مقابله با این رژیم فعالیت خود را پایه‌گذاری و گسترش دهند. در بعد اجتماعی، گروه‌های ضد اسرائیلی با وجود قبول دولت اسرائیل، نسبت به اقدامات تبعیض‌آمیز و خشونت‌بار آن معترض هستند. در بعد سیاسی، گروه‌های ضد صهیونیستی به دو طیف منعطف و سخت قابل تقسیم هستند، طیف منعطف

1. Neturei Karta

2. Orthodox Jews United Against Zionism

نسبت به سیاست‌های کلان حاکم بر حکومت تل‌آویو از جمله شهرک‌سازی، عدم رعایت قطعنامه‌های بین‌المللی و ساختار سیاسی - فرهنگی تبعیض‌آمیز بین شهروندان اسرائیل معترض هستند اما طیف سخت، اساس تشکیل دولت مستقل یهودی را زیر سؤال می‌برند. گروه‌های ضدصهیونیستی هویتی اساساً دولت اسرائیل را بخشی از پروژه صهیونیسم بین‌الملل می‌دانند و نه تنها با دولت اسرائیل بلکه با صهیونیسم به عنوان یک جنبش نژادپرست بین‌المللی مخالفت می‌ورزند.

تولد گروه‌های ضد صهیونیستی

جمعیت یهودیان جهان در سال 2018، چهارده میلیون و پانصد هزار نفر برآورد شده است. 83 درصد جمعیت آنان در آمریکا و سرزمین‌های اشغالی سکونت دارند؛ یعنی تنها 17 درصد از یهودیان در سایر کشورهای جهان زندگی می‌کنند. در حال حاضر حدود یک میلیون و چهارصد هزار یهودی در اروپا زندگی می‌کند که بالغ بر یک میلیون نفر از آنان به ترتیب در فرانسه (470 هزار نفر)، انگلیس (290 هزار نفر)، روسیه (180 هزار نفر) و آلمان (120 هزار نفر) سکونت دارند. اوکراین، مجارستان، بلژیک، هلند، ایتالیا، سوئیس، سوئد، چک، اسپانیا و بلاروس نیز کشورهایی هستند که هر کدام بین 10 تا 30 هزار یهودی را در خود جای داده‌اند. پنج کشور اروپایی اتریش، دانمارک، بلاروس، چک و لتونی کشورهایی هستند که هر کدام بین 5 تا 10 هزار یهودی در آنها سکونت دارند. تعداد جامعه یهودیان در کشورهای یونان، مولداوی، لهستان، لیتوانی، اسلواکی، استونی، بلغارستان، کرواسی، صربستان و نروژ بین هزار تا پنج هزار نفر است و سایر کشورهای اروپایی مانند لوکزامبورگ، پرتغال، بوسنی و هرزگوین، قبرس، مقدونیه، آندورا، مالت و اسلوانی کشورهایی هستند که جمعیتی زیر 1000 نفر از اقلیت یهودی را در خود جای داده‌اند.

اگرچه صهیونیسم بین‌الملل تلاش کرد با در دست گرفتن افکار عمومی و رسانه‌های بین‌المللی و نفوذ در سازمان‌های جهانی و مراکز قدرت کشورهای

غربی و البته بهره‌برداری از ستمی که به بسیاری از نژادها و ادیان از جمله یهودیان در طول جنگ جهانی دوم شد، از رشد احساسات ضد صهیونیستی و ضد اسرائیلی بکاهد اما به هر حال اشغال خشونت‌بار سرزمین‌های فلسطینی، جنگ‌های مکرر اعراب و اسرائیل، کشتار و آواره‌سازی ساکنان فلسطین و عملیات‌های ضد بشری علیه فلسطینیان موجب گسترش گرایش‌های ضد صهیونیسم در اروپای پس از جنگ جهانی دوم گردید. هر چند نمی‌توان 12 سال سیطره حکومت نازی در آلمان و 22 سال حکومت فاشیسم در ایتالیا را در شکل‌گیری احساسات ضد یهودی - ضد صهیونیستی بی‌تأثیر دانست، اما سرایت این احساسات به منطقه اسکاندیناوی و کشورهایی مانند فرانسه و انگلیس که هیچ سابقه‌ای در ضدیت با یهود و اسرائیل نداشته‌اند نشان می‌دهد که نگاه مردم اروپا به مسئله صهیونیسم و اسرائیل به عنوان نمادهای مدرن نژادپرستی و بی‌عدالتی نیز عامل تعیین‌کننده‌ای در رویکرد ضد صهیونیستی بوده است. (Krebbers, 2000)

به منظور بررسی گروه‌های ضد صهیونیستی در اروپا، کشورهای این منطقه در سه بخش ذیل تقسیم‌بندی شده‌اند؛

اروپای غربی: پرتغال، اسپانیا، ایرلند، فرانسه، بلژیک، هلند، لوکزامبورگ و انگلیس

اروپای شرقی: لهستان، مقدونیه، چک، اسلواکی، لیتوانی، لتونی، مجارستان، اسلوانی، اوکراین، رومانی، بلاروس، بلغارستان، بوسنی و هرزگوین، مولداوی، صربستان، مونته‌نگرو، یونان و کرواسی.

اروپای مرکزی - شمالی: آلمان، اتریش، سوئیس، لیختن اشتاین، ایتالیا، دانمارک، فنلاند، ایسلند، نروژ و سوئد.

همچنین به بررسی چند مورد از گروه‌های ضد اسرائیلی پرداخته خواهد شد که ماهیت جنبش و نهضت را به خود گرفته و در ابعاد فراملی (منطقه‌ای و

بین‌المللی) در اروپا و جهان فعالیت می‌کنند.

گروه‌های ضدصهیونیستی در اروپای غربی

835 هزار نفر از یهودیان ساکن در اروپا در 8 کشور حاضر در اروپای غربی سکونت دارند با این توضیح که تنها 2800 نفر از آنان در سه کشور پرتغال، ایرلند و لوکزامبورگ و مابقی آنان در سایر کشورهای اروپای غربی (اسپانیا، فرانسه، بلژیک، هلند و انگلیس) سکونت دارند. فرانسه و انگلیس به ترتیب با 460 هزار و 290 هزار یهودی به عنوان اولین و دومین کشور اروپائی که دارای بیشترین اقلیت یهودی هستند شناخته میشوند. بیشترین گروه‌های صهیونیستی در کشورهای اروپای غربی بنیان گذارده شده‌اند؛ با این وجود در 4 دهه اخیر با رشد رسانه‌ها و آگاهی عمومی از جنایات رژیم صهیونیستی، گروه‌های ضدصهیونیستی - ضداسرائیلی نیز در این کشورها تشکیل شده است.

بیشتر گروه‌های ضد صهیونیستی در فرانسه در دو دهه گذشته خصوصاً پس از انتفاضه مسجدالاقصی شکل گرفته‌اند. جمعیت 7 میلیونی مسلمانان و اعراب ساکن در این کشور نقش به سزائی در گسترش فعالیت گروه‌های ضد اسرائیلی داشته است. انجمن همبستگی فرانسه و فلسطین (L'Association France-Palestine Solidarité) در سال 2001 متأثر از انتفاضه الاقصی از ادغام دو گروه انجمن پزشکان فلسطین- فرانسه و انجمن فرانسه- فلسطین تشکیل گردید. این گروه یکی از مهمترین گروه‌های ضد اسرائیلی در خاک فرانسه است که همکاری گسترده‌ای با اتحادیه اروپا و سایر گروه‌های ضداسرائیلی و عدالتخواه در سراسر اروپا دارد. این گروه پایان اشغالگری و تلاش برای احقاق حقوق فلسطینیان بر اساس حقوق بین‌الملل را در دستور کار خود قرار داده است. انجمن همبستگی فرانسه و فلسطین با 136 گروه ضد صهیونیستی در سراسر جهان در ارتباط است. «طارق

تهانی¹ ریاضی دان مراکشی الاصل فرانسوی ریاست این گروه را بر عهده دارد و ژان کلود بازیگر مطرح سینمایی اروپا و «برنارد رونل»² مورخ و سیاستمدار مشهور فرانسوی از اعضای ارشد انجمن همبستگی فرانسه و فلسطین محسوب می‌شوند (www.france-palestine.org).

از دیگر گروه‌های مؤثر ضد صهیونیستی در فرانسه گروه «طرحی برای فلسطین» (Présentation générale de la Plateforme) است که در سال 1993 به موازات قرارداد اسلو در فرانسه با اتحاد 10 گروه فعال در زمینه فلسطین تشکیل شد. این سازمان هم اکنون 43 گروه طرفدار فلسطین را در زیرمجموعه خود دارد و به منظور پایان بخشیدن به اشغالگری اسرائیل و تلاش برای تشکیل دولت فلسطینی ارتباط وثیقی با گروه‌ها، احزاب و شخصیت‌های متنفذ اروپائی برقرار می‌سازد.

اتحادیه یهودیان فرانسه برای صلح (UJFP/L'Union juive française pour la paix) یک گروه سکولار متشکل از یهودیان فرانسه می‌باشد که در سال 1994 توسط «ریچارد وگمن»³ تأسیس گردید. اعضای این گروه که عمدتاً یهودیان سوسیال - سکولار محسوب می‌شوند رسماً خود را ضد صهیونیسم می‌دانند و ضمن مبارزه علیه اسرائیل، به حق آوارگان فلسطینی برای بازگشت به سرزمین‌های اشغالی، پایان شهرک‌نشینی و حق فلسطین برای تشکیل دولت مستقل ملی تأکید می‌کنند (www.ujfp.org).

انگلستان با داشتن 290 هزار یهودی پس از فرانسه، دومین کشور اروپائی بزرگ دارای اقلیت یهودی است. در اواخر قرن 19 و اوایل قرن بیستم به دلیل سیاست‌های حکومت تزار روسیه، جمعیت زیادی از مهاجران یهودی به انگلستان وارد و در بخش شرقی لندن سکنی گزیدند (Bukovec, 2012: ieg-ego.eu). انگلستان را می‌توان قلب صهیونیسم بین‌الملل دانست. هم اکنون دفتر مرکزی

1. Taoufiq Tahani
2. Bernard Ravenel
3. Richard Wagman

بسیاری از سازمان‌های بین‌المللی صهیونیستی در انگلستان قرار دارند و یا دارای شعباتی در این کشور هستند. با وجود آنکه هم‌اکنون 36 سازمان یهودی - صهیونیستی در این کشور فعالیت دارد رشد احساسات ضد صهیونیستی موجب نگرانی‌هایی در سطح بالای مقامات این کشور شده است (1397، iribnews.ir)

گروه کمپین همبستگی با فلسطین (Palestine Solidarity Campaign /PSC) که در سال 1982 توسط «توننی گرنستین»¹ یکی از اعضای مؤسس تحریم اسرائیل توسط یهودیان که مقالات متعددی در مورد اسرائیل و موضوعات مرتبط دارد، به منظور مبارزه با سیاست‌های نژادپرستانه و جنگ طلبانه رژیم صهیونیستی و به دنبال تجاوز اسرائیل به جنوب لبنان پایه‌گذاری شد، یک سازمان غیرانتفاعی فعال در انگلستان و ولز است که به دنبال ترویج همبستگی با مردم فلسطین بوده و معتقد است که اشغالگری اسرائیل بدون حمایت‌های بین‌المللی از این رژیم ادامه نخواهد یافت. این گروه در سال 2004 با عنوان کمپین همبستگی با فلسطین در بریتانیا ثبت شد. یکی از اعضای اصلی این گروه جرمی کوربن، رئیس حزب کارگر انگلستان است.

این گروه یکی از مهم‌ترین گروه‌های ضد اسرائیلی در انگلستان است که به مبارزه با اشغال و تجاوز اسرائیل در مناطق پیرامونی سرزمین‌های اشغالی و همچنین تأکید بر عقب‌نشینی اسرائیل از اراضی اشغالی و حق بازگشت آوارگان به فلسطین معتقد است. اعضای این گروه معتقدند، تحریم کالاهای اسرائیلی ابزار مناسبی برای تغییر رفتار سیاسی رژیم صهیونیستی محسوب می‌شود. لابی با نمایندگان و دولت مردان بریتانیایی برای فشار بر اسرائیل و برگزاری اعتصابات و تظاهرات بر علیه اشخاص و ارگانهای حامی اسرائیل از مهمترین رویکردهای اجرائی این گروه است.

در سال 2014 با حمایت این گروه 57 هزار امضا به جهت به رسمیت شناخته

1. tony greenstein

شدن فلسطین جمع‌آوری شد که در پی آن در اکتبر 2014 پارلمان انگلیس کشور مستقل فلسطین را به رسمیت شناخت. در همایش این گروه در سال 2015، بیش از هزار کاندیدای پارلمان انگلیس متعهد شدند که در صورت ورود به پارلمان، مسئله فلسطین را به یکی از مسائل اصلی سیاست خارجی این کشور بدل نمایند. شعبه اصلی کمپین همبستگی با فلسطین، در لندن قرار داشته و عضوگیری و انتخابات اعضای کمیته اجرایی آن که شامل 20 عضو می‌باشد، در همایش هر ساله این گروه صورت می‌گیرد (www.palestinecampaign.org).

از دیگر گروه‌های ضد صهیونیستی می‌توان به گروه «کمک‌های پزشکی برای فلسطینیان» (MAP/Medical Aid for Palestinians) اشاره کرد که به ارائه خدمات پزشکی و بهداشتی در مناطق اشغالی غزه، کرانه باختری و دیگر سرزمین‌های اشغال شده توسط اسرائیل پرداخته و بر حق جهانی بهداشت تأکید می‌نماید. این گروه در سال 1982 در پی حادثه قتل عام صبرا و شتیلا توسط آقای «درک کوپر»¹ و همسرش «پاملا کوپر»² تأسیس شد. این گروه به صورت هیئت امنائی اداره می‌شود و هم اکنون علاوه بر لندن دارای شعباتی در لبنان، غزه و کرانه باختری است. این گروه هدف اصلی خود را پاسخگویی و بر طرف کردن نیازهای انسانی مردم فلسطین می‌داند (www.map.org.uk).

گروه «وکالی حقوق بشری فلسطین» (Lawyers for Palestinian Human Rights /LPHR) یک گروه حقوقی حامی فلسطین است که در سال 2013 توسط یک جوان فلسطینی-انگلیسی به نام «طارق شرورو»³ تشکیل شد و هدف آن حمایت حقوقی از فلسطین، آوارگان فلسطینی و زندانیان فلسطین است. اعضای این گروه با انتشار مقالات حقوقی و بین‌المللی و استدلال قانونی به مقابله با سیاست‌های ضد بشری اسرائیل می‌پردازد (www.lphr.org.uk).

1. Derek Cooper
2. Pamela Cooper
3. Tareq Shrourou

از دیگر گروه‌های ضد صهیونیستی - ضد اسرائیلی مستقر در خاک انگلستان می‌توان به «سازمان یهودی عدالت برای فلسطین» (Jfjfp) اشاره کرد. این گروه در سال 2002 پس از سفر ایرن بروگل به کرانه باختری تأسیس شد، در عرض 6 سال 1300 نفر از یهودیان مخالف اسرائیل که عمدتاً از زنان یهودی بودند به این گروه پیوستند و مخالفت خود با رویکرد تبعیض‌آمیز و ضدبشری رژیم صهیونیستی را اعلام نمودند. پیوستن هزاران نفر از یهودیان انگلیس به این گروه در سال‌های بعد، به تبلیغات رسانه‌های اسرائیلی مبنی بر حمایت مطلق یهودیان انگلیس از سیاست‌های اسرائیل پایان بخشید. اگرچه اعضای اصلی این گروه را یهودیان طبقه متوسط دانسته‌اند اما افراد غیریهودی، ورزشکاران، سیاستمداران، حقوق دانان و هنرمندان زیادی اعم از یهودی و غیریهودی در این سازمان حضور دارند. این گروه از منحصر به فردترین گروه‌های ضدصهیونیستی یهودیان در انگلستان محسوب می‌شود که با روش‌های مختلف از جمله فشار رسانه‌ای، بسیج افکار عمومی و همچنین فشار به دولت‌مردان انگلیسی در تلاش است در گام اول اسرائیل را مجبور به عقب نشینی به سرزمین‌های پیش از 1967 نماید و در گام دوم کشورهای بزرگ را به شناسائی کشور مستقل فلسطین ترغیب کند (jfjfp.com).

بلژیک و هلند از دیگر کشورهای اروپای مرکزی هستند که هر کدام با 30 هزار یهودی به‌عنوان هفتمین کشور پرجمعیت با اقلیت یهودی در اروپا (پس از فرانسه، انگلیس، روسیه، آلمان، اوکراین و مجارستان) شناخته می‌شوند. اگرچه هسته‌های اولیه یهودیت در هلند و بلژیک از قرن اول میلادی به وجود آمدند اما از قرن هفدهم بر اثر سیل مهاجرت یهودیان از سراسر جهان خصوصاً اسپانیا به اروپای غربی - شمالی جمعیت بزرگی از یهودیان در این دو کشور اسکان یافتند. تا پیش از جنگ جهانی دوم بلژیک و هلند از مراکز بزرگ جمعیتی یهودیان محسوب می‌شدند به گونه‌ای که شهر آمستردام هلند را «اورشلیم غرب»¹

1. Jerusalem of the West

می‌نامیدند (Wessels, 2006: 8-10).

با وجود تمرکز بسیار زیاد یهودیان بلژیک و هلند بر روی رسانه‌ها و اقتصاد این دو کشور، روند رو به رشد گروه‌های ضد صهیونیستی و مخالفت با سیاست‌های اسرائیل از سال 2009 در بلژیک شدت یافته است (jewishjournal.com, 2012) و هلند به دومین کشور اروپایی تبدیل شده که در آن موج ضد صهیونیسم، مخالفت با یهودگرایی و ضدیت با رژیم صهیونیستی گسترش یافته است (Mestrum & van der Bas, 2018: 1-50). رشد گروه‌های ضد صهیونیسم در یک دهه اخیر در بلژیک و هلند نشأت گرفته از رفتار نژادپرستانه و جنگ‌افروزی‌های رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیا علیه فلسطینیان است به گونه‌ای که هم اکنون بلژیک با دارا بودن جمعیت ده میلیونی، یکی از بزرگ‌ترین میزبانان گروه‌های ضد صهیونیستی در اروپا محسوب می‌شود.

کمیته فلسطینی هلند (Nederlands Palestina Komitee) در سال 1969 در پی جنگ 6 روزه اسرائیل علیه اعراب و اشغال گسترده سرزمین‌های عربی، توسط «پیتر فردریک ویلیام»¹ سیاستمدار سوسیالیست هلندی و «محمد سلیم ربانی»² فعال حقوق بشر فلسطینی‌الاصیل تأسیس شد. این گروه یکی از مهمترین گروه‌های ضد اسرائیلی در هلند محسوب می‌شود که سیاست‌های سازشکارانه یاسر عرفات را مورد نقد قرار می‌داد. این گروه سیاست‌های اسرائیل در فلسطین را مصداق نژادپرستی می‌داند و دولت هلند را مکلف به حمایت از مردم فلسطین می‌داند. این گروه که یکی از اعضای اصلی شبکه همبستگی اروپایی فلسطین (ECCP) محسوب می‌شود، ضمن همکاری گسترده با جنبش جهانی تحریم اسرائیل (BDS) با برگزاری همایش، نمایشگاه، انتشار اخبار، لابی با سیاستمداران و برگزاری راه پیمائی به مخالفت با سیاست‌های اسرائیل می‌پردازد.

1. Pieter Frederik Willem

2. Mahmoud Salim Rabbani

از دیگر گروه‌های مهم ضداسرائیلی، بنیاد خدمات و تحقیقات فلسطین (docP) می‌باشد، این گروه در سال 2009 به منظور هماهنگی بین فعالان صلح، حامیان فلسطین و گروه‌های مدنی کوچک ضد اسرائیلی تشکیل گردید و هم اکنون بخش مهمی از جنبش جهانی تحریم اسرائیل (BDS) محسوب می‌شود. این گروه با انتشار مقالات و اخبار پیرامون تحولات غرب آسیا و فلسطین تلاش دارد سلطه رسانه‌ای غرب در حمایت از تجاوزات فلسطین را بشکند. این گروه ضمن مخالفت با ادامه شهرک‌سازی و محاصره فلسطین به حق آوارگان فلسطینی برای بازگشت به سرزمین‌های خود و تشکیل حکومت مستقل فلسطینی باور دارد و حمایت سیاسی دولت هلند از اسرائیل را محکوم می‌نماید.

بلژیک از لحاظ تعداد گروه‌های ضد اسرائیلی کشوری منحصر به فرد در اروپای مرکزی محسوب می‌شود. بیش از 20 گروه ضد اسرائیلی و حامی فلسطین در این کشور کوچک اروپائی حضور دارند. یکی از عمده‌ترین گروه‌های بلژیکی ضد اسرائیلی انجمن فلسطین - بلژیک (ABP/Association Belgo-Palestinienne) است. این گروه در سال 1975 تأسیس شد و در اساسنامه خود، این گروه را حامی فلسطین و مخالف سیاست‌های اسرائیل دانسته و اسرائیل را موظف به رعایت قطعنامه‌های بین‌المللی برای بازگشت آوارگان و خروج از سرزمین‌های اشغالی پس از 1967 می‌داند. قدمت این گروه موجب شده است که اکنون به عنوان یک گروه محوری در میان گروه‌های حامی فلسطین در بلژیک محسوب شود. گروه ایتال (intal)، حامیان فلسطین (Palestina Solidariteit)، پزشکی برای جهان سوم (Médecine Pour Le Tiers Monde)، پلتفرم شالروی فلسطین (Plateforme Charleroi Palestine) و ده‌ها گروه، انجمن و مجموعه سیاسی، فرهنگی و علمی دیگر، گروه‌هایی هستند که در بلژیک علیه رژیم صهیونیستی و حمایت از فلسطینیان حمایت می‌کنند.

شبه‌جزیره ایبری (اسپانیا و پرتغال) که پس از فتح آن توسط مسلمانان در صده هشتم میلادی و آزادی نسبی یهودیان، طی 7 قرن به یکی از مراکز اصلی یهودیت در

جهان تبدیل شده بود، پس از تصرف توسط مسیحیان و آزار یهودیان شاهد موج گسترده مهاجرت پیروان حضرت عیسی بود. در قرن پانزدهم میلادی حجم انبوهی از یهودیان شبه جزیره ایبری به شمال آفریقا، آمریکا و هلند و بلژیک مهاجرت کردند. هم اکنون تنها 12600 یهودی در این شبه جزیره (با 61 میلیون جمعیت) زندگی می‌کند. یکی از مهمترین گروه‌هایی که در سال 2012 جهت مقابله با اشغالگری‌های رژیم صهیونیستی تشکیل شده شبکه همبستگی علیه اشغال فلسطین (RESCOP) است که توانسته همکاری 50 گروه حقوق بشری را جلب کند. این گروه همکاری زیادی با گروه‌های بین‌المللی و اروپائی حامی فلسطین دارد. کمیته برقراری صلح در خاور نزدیک (CPJPO/Comite Pour Une Paix Juste Au Proche -Orient) از گروه‌های فعال در زمینه حقوق فلسطینیان در کشور کوچک لوکزامبورگ و کمپین حمایتی فلسطین - ایرلند (Ireland Palestine Solidarity Campaign) گروه فعال ضد اسرائیلی در کشور ایرلند محسوب می‌شود. اکثر گروه‌های ضد اسرائیلی موجود در ایرلند خود را زیرمجموعه گروه‌های ضد اسرائیلی - ضد صهیونیستی موجود در انگلستان تعریف می‌کنند. یکی از قدیمی‌ترین گروه‌های حامی فلسطین در ایرلند اتحادیه فلسطین - ایرلند (SADAKA-Ireland Palestine Alliance) است، این گروه اسرائیل را یک رژیم غاصب که مستمرا در حال اشغال سرزمین‌های فلسطینی است و در جهت فراموشی فلسطین در جهان گام برمی‌دارد دانسته و تأکید دارد که کشورهای اروپایی (به ویژه ایرلند) باید فلسطین را به رسمیت بشناسند. مبارزه برای به پایان رساندن محاصره غزه، تلاش برای قطع ارتباط اقتصادی با اسرائیل، پایان دادن به قراردادهای تسلیحاتی با اسرائیل و درخواست از اسرائیل برای حمایت از کودکان فلسطین و رعایت هنجارهای بین‌المللی از مهمترین اهداف این گروه محسوب می‌شود.

گروه‌های ضد صهیونیستی در اروپای شرقی

اروپای شرقی سرزمین اولیه بسیاری از صهیونیست‌های ساکن سرزمین‌های

اشغالی است؛ به گونه‌ای که هم اکنون بخش اعظم جمعیت رژیم صهیونیستی دارای تبار اروپای شرقی هستند. به عنوان مثال از میان 12 نخست‌وزیری که طی 70 سال ریاست کابینه‌های 34 گانه اسرائیل را برعهده داشته‌اند، همه آنها بدون استثنا متولد اروپای شرقی بوده و یا پدر و پدربزرگشان در اروپای شرقی به دنیا آمده است.

جمعیت ساکن در 21 کشور موجود در اروپای شرقی، 336 هزار نفر برآورد شده است که 283 هزار نفر از آنان در سه کشور روسیه (180000 نفر)، اوکراین (56000 نفر) و مجارستان (47000 نفر) ساکن هستند و 53 هزار نفر دیگر در 18 کشور دیگر اروپای شرقی پراکنده هستند. حضور یهودیان در شرق اروپا به قرن 6م میلادی بازمی‌گردد، پس از آنکه یهودیان در قرون وسطی از کشورهای انگلستان، فرانسه و اسپانیا اخراج شدند بسیاری از آنان به لهستان مهاجرت کردند. بعد از حضور تعداد زیادی یهودی در روسیه تزاری، لهستان و مجارستان، حضور آنها به لیتوانی و اوکراین نیز گسترش یافت. گسترش صهیونیسم از یک روند یکنواخت در اروپای شرقی برخوردار نبوده است، به عنوان مثال در حالی که تزار روسیه سخت‌گیری فوق‌العاده‌ای علیه یهودیان داشت، در دوران استالین صهیونیست‌ها از آزادی عمل برخوردار شدند و پس از استالین مجدداً مقابله با صهیونیسم به شکل گسترده‌ای انجام شد و مجدداً در اواخر حکومت شوروی صهیونیست‌ها توانستند به آزادی‌های سیاسی و فرهنگی دست یابند (Klier, 2000: 1-16).

گرایش اروپای شرقی به سوسیالیسم از یک‌سو و علقه‌های ارتدکس در یهودیان این منطقه موجب شده گرایش‌های ضد صهیونیسم- ضداسرائیلی در جمعیت یهودی شرق اروپا که اقدام به مهاجرت به اسرائیل نموده‌اند رشد یابد به عبارتی یهودیان شرق اروپا از منظر مذهبی- سوسیالیسم دارای رویکرد ضد اسرائیلی هستند. در سه دهه اخیر با رشد گروه‌های راست- ملی در اروپای شرقی ضدیت با صهیونیسم و اسرائیل رشد فوق‌العاده‌ای یافته است (Dmitri, 2002).

گرچه اتحاد جماهیر شوروی از جمله اولین کشورهایی بود که رژیم صهیونیستی را در سال 1948 به رسمیت شناخت، شوروی تصور می‌کرد اسرائیل کشوری سوسیالیست خواهد بود که می‌تواند در مقابل غرب در خاورمیانه با شوروی همکاری کند. با وجود به رسمیت شناخته شدن اسرائیل توسط شوروی، در همان سال‌ها یک کمپین ضداسرائیلی داخلی آغاز شد که تا سال 1953 یعنی زمان مرگ استالین ادامه داشت. یکسان دانستن صهیونیسم با نژادپرستی به ویژه پس از جنگ شش روزه در سال 1967 موجب احیای موج جدیدی از ضدیت با اسرائیل در افکار عمومی روسیه شد. یکی از گروه‌های مهم ضد صهیونیسم در روسیه حزب کمونیست روسیه (Communist Party of the Russian Federation) است که در حقیقت جانشین حزب کمونیست اتحاد جماهیر شوروی سابق می‌باشد. این حزب دومین حزب بزرگ روسیه پس از روسیه متحد (حزب حاکم) می‌باشد. حزب کمونیست روسیه در سال 2014 بالغ بر 160000 عضو در روسیه داشته است. در حال حاضر 43 نفر از مجلس دومای روسیه و 2 کرسی از 170 کرسی مجلس اعلای این کشور در اختیار این حزب است. حزب کمونیست توانسته است مرکزیت گروه‌های ضد اسرائیلی را بر عهده بگیرد، این حزب مخالفت علنی خود را با سیاست‌های اسرائیل اعلام می‌دارد و صهیونیسم را عامل فروپاشی شوروی و ناکامی روسیه در رسیدن به اهداف خود می‌داند (Cohen, 2017).

یکی از گروه‌های فوق العاده متنفذ حامی فلسطین در شرق اروپا، جنبش آزادی غزه (Free Gaza Movement) می‌باشد. اگرچه تنها 100 یهودی در قبرس وجود دارد اما این کشور میزبان یکی از پرشاخه‌ترین گروه‌های حامی فلسطین در کل اروپا است. این گروه که در سال 2006 شکل گرفت، جنبشی متشکل از بیش از 100 شخصیت و گروه معروف صلح طلب بین‌المللی است که رسالت خود را شکستن محاصره غزه می‌داند. جنبش آزادی غزه تمرکز خود را به ارسال محموله‌های کمک‌های بشردوستانه از طریق دریا به ساکنان غزه می‌داند. این

گروه از سال 2008 تاکنون 15 سفر دریایی را همراه با کمک‌های بشردوستانه به غزه تدارک دیده است که البته تنها 5 مورد آن موفق به بارگذاری در غزه شده‌اند و مابقی از سوی اسرائیل توقیف و از ورودشان به غزه جلوگیری شده است. این سازمان در سال 2010 یک ناوگان را با همکاری سازمان ترکیه‌ای (IHH) راهی غزه کرد که مورد هجوم اسرائیل قرار گرفت و 10 نفر در آن جان سپردند و 60 نفر زخمی شدند.

در اکثر کشورهای اروپای شرقی، ضدیت با رژیم صهیونیستی در قالب احزاب ملی‌گرا بروز و نمود می‌یابد. ضدیت با صهیونیسم، مخالفت با اسرائیل که گاه به مقابله با یهودیان نیز کشیده می‌شود اصل مشترک بسیاری از احزاب راست‌گرای شرق اروپا است، احیای ملی لهستان (National Revival of Poland)، اردوگاه ملی رادیکال (National Radical Camp) و 14 حزب کوچک و بزرگ در لهستان، حزب جوییک (Jobbik) در مجارستان و حزب گلدن داون یا طلوع طلائی (Golden Dawn) در یونان از مهمترین احزاب ضد صهیونیستی در شرق اروپا محسوب می‌شوند.

گروه‌های ضد صهیونیستی در اروپای شمالی و مرکزی

200 هزار یهودی در 11 کشور اروپای مرکزی و شمالی سکونت دارند، از این تعداد 170 هزار نفر در سه کشور آلمان (122000 نفر)، ایتالیا (29000 نفر) و سوئیس (19000 نفر) زندگی می‌کنند. به عبارتی تنها 30 هزار یهودی در 8 کشور دیگر یعنی سوئد، نروژ، مالت، ایسلند، فنلاند، لیختن اشتاین، اتریش و دانمارک سکونت دارند.

گروه‌های ضد اسرائیلی موجود در این منطقه عموماً رویکردی پست مدرن دارند به عبارتی فارغ از رویکردهای سیاسی و ساختاری موجود در شرق و غرب اروپا، گروه‌های اروپای مرکزی و شمالی که رویکرد ضداسرائیلی دارند دارای ماهیت ارزشی هستند.

یکی از گروه‌های محوری در اروپای مرکزی و شمالی حامی فلسطین و مخالف سیاست‌های تبعیض‌آمیز اسرائیل، گروه زنان سیاه (Women in Black) است که به دلیل پوشیدن لباس‌های سیاه گروه خود را به این نام نهاده‌اند. این گروه در سال 1988 همزمان با آغاز انتفاضه اول فلسطین تشکیل شد، اگرچه خاستگاه گروه در بیت‌المقدس بوده اما هم اکنون در 47 کشور از جمله 11 کشور اروپایی که عمدتاً در مرکز و شمال اروپا هستند شعبه دارد. این گروه در همایش‌ها، راهپیمایی‌ها، بیانیه‌ها و لابی‌های گسترده‌ای که خصوصاً با نمایندگان و سیاستمداران زن انجام می‌دهد خطر ادامه اشغالگری را گوشزد نموده و خواهان پایان سیاست‌های صهیونیستی و تبعیض‌آمیز آنها علیه فلسطینیان است (womeninblack.org).

انجمن روابط اتریش - عرب یکی از گروه‌های فعال حامی کشورهای عربی در مقابل زیاده‌خواهی‌های غرب بالاحص آمریکا و رژیم صهیونیستی در غرب آسیا و شمال آفریقا است. این گروه در سال 1982 از اجتماع حدود 100 نفر از هنرمندان، اندیشمندان و اساتید دانشگاه تشکیل گردید و روابط عمیقی با کشورهای عربی ایجاد کرد. تجاوز مکرر رژیم صهیونیستی به کشورهای عربی موجب شده است موضوع فلسطین به یکی از محورهای قانونی این انجمن تبدیل شود. هم اکنون این انجمن در نشست‌های علمی و دانشگاهی در اروپای غربی و کشورهای عربی تلاش گسترده‌ای برای اجماع‌سازی علیه سیاست‌های خشونت بار اسرائیل علیه فلسطین انجام می‌دهد (saar.at). پس از تشکیل این گروه ضد صهیونیستی - ضد اسرائیلی گروه‌های مشابه دیگری در سرتاسر اروپای غربی، مرکزی و شمالی تشکیل شد که همین رویکرد را در پیش گرفتند. از نمونه‌های بارز و فعال آن می‌توان به انجمن دوستی فنلاند - عرب (Finnish-Arab Friendship Society) اشاره کرد که پس از انجمن روابط اتریش - عرب تشکیل شد. این گروه‌ها رویکرد فرهنگی - علمی دارند.

کشور آلمان با دارا بودن بیش از 120 هزار یهودی دارای بیشترین اقلیت یهودی در اروپای مرکزی است، این اقلیت یهودی و همچنین سابقه حرکت‌های نژادپرستانه در آلمان هیتلری موجب شده است برلین همواره در مقابل اسرائیل نرمش نشان دهد. با این وجود سیاست‌های توسعه‌طلبانه رژیم صهیونیستی در 4 دهه اخیر موجب شده گروه‌های آلمانی خواستار تجدیدنظر در روابط برلین با رژیم صهیونیستی شوند. از مهمترین گروه‌های آلمانی حامی فلسطین و مخالف سیاست‌های رژیم صهیونیستی آلمانی انجمن آلمان - فلسطین (Deutsch-Palästinensische Gesellschaft) است. این گروه در سال 1986 و پس از ادامه اشغالگری اسرائیل در لبنان و گسترش سیاست‌های زورگویانه علیه فلسطینیان در کلن آلمان توسط چند فعال حقوق بشر و سیاستمدار چپ‌گرای آلمانی تأسیس شد. هم‌اکنون با برگزاری نشست‌های علمی و سیاسی تلاش دارند ضمن تأثیرگذاری بر افکار عمومی، سیاستمداران آلمانی را برای اتخاذ مواضع حمایت‌گرانه از فلسطین ترغیب نمایند.

کشور ایتالیا دومین کشور پرجمعیت یهودی در اروپای مرکزی است، با این وجود به دلیل مخالفت تاریخی مسیحیت با یهودیان و اتخاذ سیاست‌های مستقلانه تر از سایر کشورهای اروپائی، فراغ بیشتری جهت حمایت از گروه‌های فلسطینی و انتقاد از اسرائیل دارد. ایتالیا یکی از معدود کشورهای اروپائی است که گروه‌های فنی- حرفه‌ای نیز در آن به حمایت از فلسطینیان می‌پردازند، نمونه بارز آن، گروه فرهنگی *Cultura è liberta*، گروه تحقیقاتی جنگ‌افزارسازی *New Weapons Research Group* و گروه ساختمان سازی *FIOM-CGIL* می‌باشد که بخشی را به حمایت از فلسطین اختصاص داده‌اند. گروه صلح فلسطینی (*AssoPacePalestina*) از مهمترین گروه‌های ایتالیائی منتقد رژیم صهیونیستی محسوب می‌شود. این گروه با برگزاری تجمعات، سخنرانی‌ها و انتشار اخبار از سیاست‌های تبعیض‌آمیز اسرائیل تلاش دارد افکار عمومی را به منظور فشار به دولت برای اتخاذ سیاست‌های حمایت‌گرانه بیشتر به نفع فلسطین ترغیب نماید.

بسیاری از گروه‌های حامی فلسطین و مخالف رژیم صهیونیستی فعال در اروپای مرکزی عموماً پس از سال 2000 و با گسترش وسایل ارتباطی و انفجار اطلاعات شکل گرفته‌اند، از جمله این گروه‌ها می‌توان به انجمن حمایت از فلسطین در نروژ (Fellesutvalget for Palestina)، انجمن حمایت از فلسطین در سوئد (PGS/The Palestine Solidarity Association of Sweden) انجمن حمایت از اسرای فلسطینی (Collectif Urgence Palestine) در سوئیس اشاره کرد.

یکی از گروه‌های بسیار مهم حامی فلسطین مستقر در سوئیس گروه به دلیل (BADIL) است. این گروه در سال 1998 به منظور اعتراض علیه سیاست‌های تهاجمی اسرائیل علیه فلسطین خصوصاً در موضوع پناهندگان، آوارگان و کسانی که خانه‌هایشان در سرزمین‌های اشغالی توسط اسرائیل تخریب شده است تشکیل شد. این گروه که نفوذ بسیار زیادی بر مجامع سیاسی و پارلمانی بین‌المللی دارد، توانسته با ارائه گزارش‌های حقوقی نقش به‌سزائی در هدایت افکار عمومی علیه سیاست‌های توسعه‌طلبانه اسرائیل ایفا کند (badiil.org, 2018).

گروه‌های ضد صهیونیستی فراملی اروپایی

تقابل با سیاست‌های نژادپرستانه رژیم صهیونیستی از دهه 80 میلادی از ماهیت اسلامی - عربی به ماهیت بین‌المللی تغییر یافته و به سایر کشورهای جهان اعم از اروپا، شرق آسیا، آفریقا، آمریکای لاتین و حتی ایالات متحده آمریکا کشیده شده است. با آغاز قرن 21 ام، انفجار اطلاعات، انقلاب ارتباطات و ظهور ابزارهای ارتباطی - اجتماعی جدید، گروه‌های ضد صهیونیستی ابعاد فراملی یافته و جنبش و نهضت‌های سراسری علیه رژیم صهیونیستی در سراسر جهان تشکیل شد. اعضای این جنبش‌ها طیف‌های مختلف فکری، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و مذهبی را شامل می‌شوند و صرفاً نمی‌توان با یکی از نگرش‌های ارزشی، ساختاری و سیاسی به تبیین آنها پرداخت. به منظور بررسی این گروه‌ها باید از ترکیبی از موارد سه‌گانه فوق (ارزشی، ساختاری، سیاسی) استفاده کرد. از

مهمترین جنبش‌های فراملی در اروپا می‌توان به جنبش تحریم اسرائیل (BDS) و جنبش اتحاد جهانی (ISM) اشاره نمود، جنبش تحریم اسرائیل در 35 کشور اروپائی دارای شعبات رسمی و غیر رسمی است و جنبش اتحاد جهانی دارای 13 شعبه رسمی در اروپا است.

جنبش BDS که نام آن برگرفته واژه (Boycott, Divestment, Sanctions) و اختصار سه کلمه به معنای بایکوت، عدم سرمایه‌گذاری و تحریم اسرائیل است در سال 2005 فعالیت خود را توسط 171 سازمان غیرانتفاعی فلسطینی آغاز کرد. از اهداف اساسی این جنبش که در سه قالب «فرهنگی»، «اقتصادی» و «علمی» دنبال می‌گردد می‌توان به از بین بردن قدرت رژیم صهیونیستی، پایان دادن به اشغال سرزمین‌های فلسطینی و به رسمیت شناختن حقوق اساسی شهروندان فلسطینی اشاره نمود.

فعالان جنبش تحریم اسرائیل مجموعه گسترده‌ای را تشکیل می‌دهند که از مرزهای قومی و منطقه‌ای تا عرصه بین‌المللی فراتر رفته است. این در حالی است که بر اساس اعلام عمر البرغوثی یکی از موسسان این جنبش مبنای جنبش و رهبران آن فلسطینی هستند، اما به صورت گسترده‌ای بر فعالیت‌های داوطلبانه افراد و مؤسسات حامی حقوق فلسطینی در تمامی دنیا و ابتکارهای فردی و جمعی سازماندهی شده متکی است. این جنبش اقدامات خود را در این زمینه با متحدانش در تمامی دنیا هماهنگ می‌کند.

استراتژی جنبش تحریم اسرائیل و پشتیبانان آن را می‌توان به دو بخش داخلی و خارجی تقسیم کرد.

فعالیت‌های خارجی: استراتژی جنبش بی‌دی‌اس مبتنی بر تغییر تدریجی است که از طریق آن گام اولیه برای تحریم اسرائیل و خارج کردن سرمایه‌گذاری‌ها در تمامی ابعاد اقتصادی و علمی و فرهنگی و ورزشی و نظامی از سرزمین‌های اشغالی به اجرا گذاشته شود. به این ترتیب می‌توان به هدف نهایی یعنی انزوای

اسرائیل و تحمیل محاصره بین‌المللی بر این رژیم در ابعاد متعدد رسید. بی‌دی‌اس پیچیدگی ائتلاف‌های بین‌المللی حامی اسرائیل و اختلاف رویکردهای بین‌المللی در این رابطه را می‌داند. به همین علت رویکرد خود را بر اساس «حساسیت روش» قرار داده است، به این معنا که فعالیت جنبش و متحدان آن بر اساس ترسیم اهداف و استراتژی‌ها بر اساس شرایط داخلی و روش تعامل با آن‌ها است، به همین علت هجمه‌های متعدد جنبش مذکور به صورت غیرمتمرکز دنبال می‌شود. برخی از فعالان این جنبش ممکن است تصمیم به تحریم تمامی دانشگاه‌های اسرائیل بگیرند، در حالی که برخی دیگر تحریم شرکت‌های فعال در سرمایه‌گذاری به شکل غیرقانونی در شهرک‌های صهیونیست‌نشین کرانه باختری و اراضی اشغالی سال 1967 را در دستور کار قرار دهند. بر همین اساس است که بیشتر فعالان اروپایی این جنبش سرمایه‌گذاری در شهرک‌های صهیونیست‌نشین را تحریم کردند، چرا که این اقدامات (شهرک‌سازی‌های اسرائیل) نه تنها نقض قوانین بین‌الملل به شمار می‌رود، بلکه قوانین و اقدامات اروپایی در زمینه ممنوعیت سرمایه‌گذاری در شهرک‌های صهیونیست‌نشین را نیز نقض می‌کند.

در زمینه اجبار شرکت‌ها برای خارج کردن سرمایه‌گذاری از اسرائیل، فعالان این جنبش رویکردهای منظم و مستمری را برای حمله به شرکت‌های سرمایه‌گذار در اسرائیل (به ویژه در بخش شهرک‌سازی در کرانه باختری) آغاز کردند. آنها شرکت‌های مذکور را تهدید به تحریم تولیدات یا تحریک به این اقدامات می‌کنند. یعنی جنبش مذکور سعی دارد افکار عمومی مصرف‌کنندگان را برای امتناع از خرید تولیدات و خدمات شرکت‌های مذکور بسیج کند و اعتبار شرکت‌های مذکور را بین مشتریان از بین ببرد تا فشارها بر این شرکت‌ها را جهت خروج سرمایه‌هایش از فلسطین اشغالی افزایش دهد.

فعالیت‌های داخلی: استراتژی جنبش بی‌دی‌اس در داخل اراضی اشغالی سال

1967 مبتنی بر تحریم کالاها و مؤسسات اسرائیلی و آگاه‌سازی فلسطینی‌ها در زمینه اهمیت این تحریم است. کمیته ملی تحریم کالاهای اسرائیلی و کمیته هماهنگی تحریم مردمی که اخیراً تشکیل شده است یکی از مهم‌ترین ابزارهایی است که برای بسیج افکار عمومی در این راستا مورد استفاده قرار می‌گیرد. این جنبش همچنین به دنبال تشدید رویکرد تولیدات ملی و ایجاد جایگزین‌ها در برابر کالاهای اسرائیلی از نظر کیفیت و قیمت است.

با وجود موفقیت‌های متمادی جنبش تحریم اسرائیل در ابعاد بین‌المللی، اما تأثیرگذاری این جنبش همچنان در سطح داخلی ضعیف است، چرا که بازارهای فلسطینی بعد از بازارهای آمریکا از نظر فروش کالاهای اسرائیلی در رتبه دوم قرار دارد. این موضوع تا حد زیادی به ضعف هماهنگی بین جنبش تحریم اسرائیل و تشکیلات خودگردان فلسطین باز می‌گردد. همچنین تحریم کالاهای اسرائیلی در نوار غزه نیز بسیار مشکل است، به ویژه بعد از اینکه تونل‌های ارتباط بین مصر و نوار غزه از بین رفته و رژیم اسرائیل محاصره اقتصادی و تخریب کارگاه‌های غزه را در جنگ اخیر تشدید کرده است (1394: www.mashregnews).

رشد و توسعه همه‌جانبه این جنبش در سراسر جهان و به ویژه کشورهای غربی از اصلی‌ترین دغدغه‌ها و منجر به نگرانی روزافزون مقامات اسرائیل شده است. پوشش تبلیغاتی روبه‌رشد این جنبش به سطح این نگرانی‌ها افزوده به خصوص اینکه این جنبش از سوی رسانه‌های مختلف و مؤثر بعضاً غربی حمایت می‌شود. همین روند افزایش تبلیغات سهم‌بسازی در شهرت و فراگیر شدن جنبش و اهداف آن داشته و از همین طریق به جذب عناصر بیشتر و تأثیرگذاری روزافزون‌تر در این زمینه منجر شده است (سالم، 1396: alwaght.com).

این گروه در تلاش است که با گسترش فعالیت در کشورهای اروپایی به تحقق اهداف مورد نظر خود بپردازد. در راستای فعالیت‌های این جنبش، بزرگ‌ترین صندوق کمک هلند به نام PGGM همه سرمایه‌گذاری‌هایش در 5 بانک بزرگ

اسرائیل را ملغی اعلام کرد. در اقدامی مشابه، «دانسک بانک» دانمارک حساب‌هایش را در بانک «هابوعلیم» اسرائیل مسدود کرده است. بانک مرکزی آلمان نیز هابوعلیم را به سبب حمایتش از شهرک‌سازی‌های غیرقانونی در اراضی فلسطینی در فهرست لیست سیاه خود قرار داد. از سوی دیگر، کمپانی نفت نروژ نیز سرمایه خود را از چندین بنگاه اقتصادی اسرائیلی خارج ساخته است.

جنبش تحریم اسرائیل همچنان، موفق شد که شرکت «ویولیا» از بزرگ‌ترین شرکت‌های فرانسوی را مجبور کند که با تحمل ضرر و زیان فراوان، قراردادهای خود را در اراضی اشغالی فلسطین واگذار کند. از دیگر دستاوردهای این کمپین ضد صهیونیستی، بی‌ارزش ساختن مدارک تحصیلی اخذ شده در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی اسرائیل و عدم مقبولیت مدارک آنها در مجامع بین‌المللی است. به عنوان مثال، بیش از 120 مؤسسه تحصیلی ایرلندی مدارک تحصیلی اسرائیل را فاقد اعتبار دانسته‌اند. در یکی از آخرین موارد، اتحادیه ملی دانشجویان انگلیس به جنبش تحریم اسرائیل پیوست که باعث خشم مقام‌های رژیم صهیونیستی شد.

در بعد اقتصادی نیز سیاست بایکوت محصولات اسرائیل ضربه سختی به بخش کشاورزی رژیم صهیونیستی وارد ساخته است. میزان صادرات محصولات رژیم صهیونیستی به قاره اروپا در سال‌های اخیر بالغ بر 14 درصد کاهش داشته است (نورعلیوند، 1394).

وزیران خارجه شانزده کشور از 28 دولت عضو اتحادیه اروپا در آوریل 2015 در نامه‌ای خطاب به مسئول سیاست خارجی و امنیتی مشترک اتحادیه اروپا خواستار این شده‌اند که محصولات و کالاهای تولیدی در شهرک‌های صهیونیست‌نشین کرانه باختری و ارتفاعات جولان باید برچسب بخورد. در این نامه تأکید شده است که خریداران محصولات اسرائیلی در اروپا باید بدانند کدام یک از محصولات و کالاهای تولیدی در محدوده خط سبز تولید شده و کدام

یک تولید صهیونیست‌ها بوده و غیرقانونی است.

اتحادیه اروپا سه سال پیش سندی را میان 28 دولت عضو توزیع کرده که مشتمل بر پیش نویس طرحی برای تحریم رژیم اسرائیل است. بر اساس این طرح، اگر رژیم صهیونیستی در کرانه باختری کاری کند که رسیدن به راه-حل «دو دولت» را غیرممکن سازد، اتحادیه اروپا از طریق وضع تحریم و محدود کردن روابط خود با این رژیم به آن پاسخ خواهد داد.

هر چند اتحادیه اروپا در نظر دارد سیاست واحدی را علیه رژیم صهیونیستی به اجرا بگذارد، اما برخی کشورهای مهم این اتحادیه همچون انگلیس، فرانسه و آلمان ضمن حمایت از سیاست «دو دولت» و مخالفت با شهرک‌سازی رژیم صهیونیستی در عمل در روابط استراتژیک خود را با این رژیم حفظ کرده‌اند و در مواردی همچون بایکوت رژیم صهیونیستی با افکار عمومی خود همگام نبوده‌اند (نورعلی وند، 1394: tabyincenter.ir).

جنبش همبستگی جهانی (ISM/International Solidarity Movement) یک سازمان بین‌المللی است که پس از کشته شدن یکی از اعضای خود به نام راشل کوری در سال 2003 که تلاش داشت مانع از تخریب خانه یک فلسطینی شود شهرت جهانی یافت و شاخه‌های متعدد آن در اروپا تأسیس شد. این سازمان در سال 2001 توسط چند فعال صلح طلب فلسطینی، آمریکایی و اسرائیلی شامل قسان آندونی، نتا گلان، هویدا اراف، جرج ریشماوی، آدام شاپیرو و با هدف پوشش گسترده حقانیت فلسطین و مخالفت با سیاست‌های نژادپرستانه رژیم صهیونیستی با محوریت فعالیت رسانه‌ای تأسیس گردید.

این جنبش عمده فعالیت خود را معطوف به رسانه‌ها نموده است، ارتباط با خبرنگاران بدون مرز و رسانه‌های مستقل و جهت‌دهی به افکار عمومی از مهمترین اهداف این جنبش است. جنبش همبستگی جهانی نسبت به جنبش تحریم اسرائیل رویکرد انتقادی‌تری دارد و فعالیت خود را صرفاً معطوف به مرزهای 1967 ننموده

است و در راهپیمایی‌های، کنفرانس‌ها، انعکاس اخبار و فعالیت‌های خود، کلیه شئون سیاست تبعیض‌آمیز رژیم صهیونیستی را مورد مواخذه قرار می‌دهد.

جنبش همبستگی جهانی به دلیل حمایت از جنبش مقاومت فلسطینی بارها مورد حمله قرار گرفته است و با برچسب‌های ضد یهودگرایی مواجهه گردیده است، به گونه‌ای که این جنبش در تار نمای اطلاع رسانی خود حرکت خود را صرفاً انتقاد علیه اسرائیل و نه یهودیت اعلام نموده است. این جنبش در جنگ 2014 اسرائیل علیه غزه با انعکاس بیش از 2500 خبر در رسانه‌ها توانست نقش عمده‌ای در شکستن انحصار رسانه‌های اروپایی حامی رژیم صهیونیستی ایفا نماید.

نتیجه

با ورود به هزاره سوم و درهم گسسته شدن مرزهای ارتباطی و اطلاعاتی و تبدیل جمعیت جهان به شهروندان بین‌المللی، رژیم صهیونیستی نمی‌تواند با اتکا به ابزارهای تبلیغاتی، سیاسی و اقتصادی مانع از شکل‌گیری گروه‌های ضد صهیونیستی در سراسر جهان گردد. اگر پیش از 3 دهه گذشته خاستگاه اکثر گروه‌های ضد صهیونیستی - ضد اسرائیلی در دنیای عربی - اسلامی بود، هم اکنون گروه‌ها، انجمن‌ها، رسانه‌ها و سازمان‌های متعددی که تعداد آن بیش از 10000 مورد تخمین زده می‌شود در اعتراض به سیاست‌های تبعیض‌آمیز رژیم صهیونیستی در سرتاسر دنیا از جمله اروپا که خود نقشی اساسی در شکل‌گیری صهیونیسم و رژیم صهیونیستی داشته شکل گرفته است.

از لحاظ هستی‌شناختی و روش‌شناختی نمی‌توان گروه‌های حامی فلسطین و منتقد سیاست‌های رژیم صهیونیستی در اروپا را در یک دسته بررسی و تقسیم‌بندی نمود. مخالفان رژیم صهیونیستی در اروپا طیف متنوعی از گروه‌ها را شامل می‌شود، برخی از این گروه‌ها از اساس با صهیونیسم و تشکیل رژیم صهیونیستی در تعارض بوده و اسرائیل را واحدی غیرمشروع و خلاف آئین

یهودیت می‌دانند، ناتوری کارتاها و یهودیان ضد صهیونیسم از این دسته هستند، از سوی دیگری برخی از گروه‌های ضد اسرائیلی فعالیت خود را محدود به سرزمین‌های اشغالی 1967 نموده‌اند و هدف خود را عقب‌نشینی اسرائیل از سرزمین‌های اشغالی سال 1967 اعلام نموده‌اند، جنبش تحریم اسرائیل (BDS) بر همین اساس شکل گرفته است. این گروه‌ها در شیوه مبارزه و انتقال مفاهیم نیز رویکرد یکسانی ندارند برخی گروه‌ها مانند جنبش همبستگی جهانی صرفاً به فعالیت رسانه‌ای اهتمام دارند، برخی مانند حزب جویک مجارستان اقدامات سیاسی را سر لوحه کار خود قرار می‌دهند و برخی از گروه‌ها مانند جنبش زنان سیاه در سراسر اروپا با اقدامات عملی‌تر مانند برپائی تجمعات ضد اسرائیلی سعی در انتقال پیام خود دارند.

علاوه بر مطالب فوق، نمی‌توان کشورهای اروپایی را در یک دسته‌بندی مشخص به عنوان حامی اسرائیل یا منقد آن رژیم دسته‌بندی نمود، به عنوان مثال کشوری مانند انگلیس و فرانسه که همواره از مهمترین حامیان رژیم اشغالگر قدس محسوب می‌شوند، میزبان بیشترین گروه‌های ضد اسرائیلی هستند و سالانه شاهد برگزاری ده‌ها تجمع ضد اسرائیلی در شهرهای خود می‌باشند و یا در لهستان که شاهد هموائی زیاد آن با رژیم صهیونیستی هستیم گروه‌های ضد اسرائیلی مانند جنبش ملی (National Movement) می‌باشیم که خواستار محاکمه سران رژیم صهیونیستی می‌باشند.

پژوهش حاضر با تقسیم اروپا به سه بخش اروپای مرکزی- شمالی، اروپای شرقی و اروپای غربی و گروه‌های ترکیبی فراملی در تلاش برای تقسیم‌بندی و تبارشناسی گروه‌های ضد صهیونیستی آنها را ذیل چهار تبیین یعنی؛ «تبیین سیاسی» برای اروپای غربی، «تبیین ساختاری» برای تبارشناسی گروه‌های ضد صهیونیستی اروپای شرقی و «تبیین ارزشی» برای بررسی گروه‌های ضد صهیونیستی و حامی فلسطین در اروپای مرکزی- شمالی مورد مطالعه قرار داده

است، همچنین به بررسی دو گروه فراملی پرداخته است که با تبیین ترکیبی مورد ارزیابی قرار گرفته است.

اگرچه فعالیت‌های گروه‌های ضدصهیونیستی در ابعاد رسانه‌ای، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی توانسته موجب آگاهی اروپائیان از سیاست‌های نژادپرستانه رژیم صهیونیستی و شکستن انحصار رسانه‌های متنفذ حامی اسرائیل گردد اما در چهار زمینه کماکان دچار ضعف‌هایی می‌باشد، اول انحصار فعالیت اکثر گروه‌های ضد اسرائیلی در مسئله شهرک‌سازی و مرزهای 1967، دوم عدم هماهنگی بین‌المللی گروه‌های ضد اسرائیلی، در این زمینه می‌توان به هماهنگی و هم‌افزایی فوق‌العاده گروه‌های صهیونیستی (که به شدت از سوی آمریکا و اسرائیل مورد حمایت قرار می‌گیرند) اشاره نمود، انتقاد سوم به عدم ارتباط مؤثر این گروه‌ها با انجمن‌ها، گروه‌ها و کشورهای اسلامی - عربی پیشرو در مقابله با رژیم صهیونیستی اشاره نمود و نهایتاً اینکه بجز تعداد معدودی از این گروه‌ها، با وجود پتانسیل فوق‌العاده‌ای که از آن برخوردارند نتوانسته‌اند ضمن ارتباط مؤثر با بخش فرهنگی و رسانه‌ای جریان‌های مقاومت فلسطینی، به تلطیف فضای اروپا در مقابل این گروه‌ها بپردازند.

در حال حاضر با پیشرفت‌های تکنولوژی ارتباطی و رسانه‌های جمعی از یک سو، رشد گروه‌های ملی‌گرائی که عمدتاً نگاه بدبینانه‌ای به آمریکا و اسرائیل دارند و همچنین سرمایه‌گذاری گروه‌های مقاومت فلسطینی در امور فرهنگی - تبلیغاتی و رسانه‌ای چشم‌انداز روشنی از تشکیل ائتلاف‌های فراملی، منطقه‌ای و بین‌المللی بیشتر با محوریت گروه‌های اروپائی خواهیم بود.

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- ترکمه، آیدین و آناهید شیرخدائی (1394) «تولید فضای هائری لوفور»، فصلنامه جامعه، فرهنگ، رسانه، سال چهارم، بهار، شهبازی، عبدالله (1377)، زرسالاران یهودی و پارسی، استعمار بریتانیا و ایران، جلد اول، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی.
- مؤسسه تحقیقات و پژوهش‌های سیاسی - علمی (1389)، چگونگی سازماندهی و پیوند سازمان‌های صهیونیستی، تهران: ندا زیتون.
- نش، کیت (1384)، جامعه‌شناسی سیاسی معاصر، ترجمه محمدتقی دلفروز، تهران: انتشارات کویر.
- نقوی، حسین (1386)، «جنبش‌های اجتماعی جدید در عصر جهانی شدن و تأثیر آن بر توسعه سیاسی ایران»، دانشنامه حقوق و سیاست، پائیز و زمستان، شماره 7.
- هرتزل، تئودور (1395) دولت یهود، ترجمه ناصر پورحسین، تهران: اندیشه‌سازان نور.

منابع انگلیسی

- Callahan, Daniel.F (2008) "Al haki, Carlemagne And The Destruction Of The Holy Sepulcher In The Jerusalem In The Writings Of Ademar Of Chabannes" In The Legend of Charlemagne in the Middle Ages: Power, Faith, and Crusade By Gabriele, Matthew & Jace Stuckey, New York: NY Palgrave Macmillan.
- Cohen, Sheldon(2017), Story of the Jew, US: AuthorHouse.
- Klier, John D.(2000), "From Soviet Jewish affairs to east European Jewish affairs: A 24-year retrospective on the shifting priorities of Jews in east-central Europe", East European Jewish Affairs, Vol 30.
- Krebbers, Eric(2000), "Between anti-Zionism and anti-Semitism", see in: www.doorbraak.eu/gebladerte/30052v01.htm
- Mestrum, Naomi & Paul van der Bas(2018), Monitor antisemitische incidentenin Nederland 2017, Nederland: CIDI - Centrum Informatie en Documentatie Israel.
- Schneer, Jonathan(2011), The Balfour Declaration: The Origins of the Arab-Israeli Conflict , London: Bloomsbury.
- Waters, Malcolms(1995), Globalization, London & New York: Routledge.
- Wessels, Antonie(2006), Muslims in the West: Can They be Integrated, US,Bristol: Isd.

وبسایت‌ها

- سالم، ملیحه (1396)، «جنبش بی.دی.اس؛ جنبش جهانی تحریم اسرائیل»، وب سایت تحلیلی و خبری الوقت، قابل دسترسی در: alwaght.com/fa/news/106284.

- مشرق (1394)، از اختلال در اقتصاد تا تحریم علم؛ تحریم اسرائیلی چگونه مدیریت می شود، جنبش بی‌دی‌اس چیست؟ سایت خبری تحلیلی مشرق، قابل دسترسی در آدرس:

www.mashregnews.ir/news/451156

- نورعلی وند، یاسر (1394)، موانع و راهکارهای بایکوت رژیم صهیونیستی در اروپا، اندیشکده راهبردی تبیین، قابل دسترسی در: tabyincenter.ir/13923

- badil.org
- Bukovec, Predrag (2012), "East and South-East European Jews in the 19th and 20th Centuries", available in : ieg-ego.eu/en/threads/europe-on-the-road/jewish-migration/predrag-bukovec-east-and-south-east-european-jews-in-the-19th-and-20th-centuries.
- Dmitri, Litvinovich(2002), "Explosion of anti-Semitism in Russia", Pravda 30 July. See in: www.pravdareport.com/news/russia/30-07-2002/47420-0
- jfjfp.com
- palsolidarity.org
- saar.at
- womeninblack.org
- www.france-palestine.org
- www.iribnews.ir/fa/news/2135976
- www.jewishjournal.com/world/article/belgiums-local-elections-cause-anti-semitic-flood
- www.lphr.org.uk
- www.map.org.uk
- www.palestinecampaign.org
- www.ujfp.org